הִלְכוֹת צִיצִית סִימָן ט

ט אֵיזֶה בְּגָדִים חַיָּבִים בְּצִיצִית וְאֵיזֶה פְּטוּרִים מִצִּיצִית. וּבוֹ ו׳ סְעִיפִים:

א א**אֵין חַיָּב בְּצִיצִית מִן הַתּוֹרָה** (א) **אֶלָּא בָּגֶד פִּשְׁתִּים אוֹ שֶׁל** (ו) [א] **צֶמֶר** (ב) * **רְחָלִים, אֲבָל בִּגְדֵי שְׁאָר מִינִים אֵין חַיָּבִים בְּצִיצִית** (ג) * **אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן.** (ד) (וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּכֻלְּהוּ חַיָּבִין מִדְּאוֹרַיְתָא, (ה) וְהָכִי הִלְכְתָא) (תוספות דף ל״ט א״ב). **ב** שֵׁם בְּגָמָרָא. (ע״ב ד״ה וכ״ש נממן) והרא״ש (הלכות קטנות סי׳ יח) וסמ״ג (עשין כו) ומרדכי (הלכות קטנות סי׳ תמקמט)): **ב** ב**צִיצִית שֶׁל פִּשְׁתִּים אוֹ** (ו) **שֶׁל צֶמֶר**

א מנחות ל״ט (ע״ב) וּרְבִּי נְחֶמְיָה הִרְרִ״ף בְּהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת (יג:) וְהָרַמְבַּ״ם שָׁם (פ״ג הל׳ א״ב).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] צֶמֶר רְחָלִים. עַיִן בָּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בִּשְׁאֵלוֹת יַעְבֵּ״ץ חֵלֶק ב׳ סִימָן ל״ב. אִם נִתְּפַּר אִמְרָא בְּכֶבֶד שֶׁל אַרְבָּע כְּנָפוֹת שֶׁל קָאטְין בְּחוּטֵי פִּשְׁתָּן, מֵאַחַר לְהַטִּיל בּוֹ צִיצִית שֶׁל צֶמֶר, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ לְתִפְּרוֹ עוֹרוֹת הַתְּפִירִים בְּפִשְׁתָּן תַּחַת מִלְבּוּשׁ צֶמֶר, אַף עַל פִּי שֶׁהַחוּט שֶׁל קְנָבּוֹס נִכְרָךְ עַל חוּטֵי פִּשְׁתָּן וּמִתְחַבֵּר לְבֶגֶד צֶמֶר, עַיֵּן שָׁם. וּנְקֵיצָה יֵשׁ לְהַחְמִיר בָּזֶה, שֶׁמָּא יִשָּׁאֵר חוּט שֶׁל פִּשְׁתָּן תָּלוּי, וְיִסְבְּרוּ דְּשֶׁל פִּשְׁתָּן כָּשֵׁר לְצִיצִית. עַיֵּן בְּסוֹף סִימָן ט״ו (ס״ו) בְּהַגָּ״ה וּלְקַמָּן (בבאר היטב) סְעִיף קָטָן ב׳ וְסָעִיף קָטָן ה׳:

בְּאֵר הַיטֵב

א (ג) **צֶמֶר רְחָלִים.** אֲבָל צֶמֶר גְּמָלִים וְנוֹצָה שֶׁל עִזִּים וְהַשְּׁעִירִים (וְצֶמֶר אַיָּלִים) וְרָחֵל בַּת עַז פְּטוּרִים מִצִּיצִית, רַק מִדְּרַבָּנָן. וְאֵינוֹ פּוֹטֵר אֶלָּא בְּמִינָם. צֶמֶר רְחָלִים וּשְׂאָר מִינִין שֶׁטָּרְפָן זֶה בָּזֶה אֲזַלִינַן בָּתַר הָרֹב, מֵגַן אַבְרָהָם (סק״א). טַלִּית שֶׁהָאִשָּׁה צֶמֶר וְהָעֲרֵב מֶשִׁי אוֹ אִפְּכָא, פְּטוּר מִן הַתּוֹרָה וְחַיָּב מִדְּרַבָּנָן אֲפִלּוּ אִם הָרֹב צֶמֶר. וְאִם עֲרָבָם זֶה בָּזֶה אֲזַלִינַן בָּתַר רֻבָּא, כְּנֶגֶד הַגְּדוֹלָה (הגב״י) בְּשֵׁם הָרַדְבַּ״ז (ח״ד סי׳ קצט). וּמֵיהוּ שֵׁם בְּשֵׁם הָרַ״ם מֵרוֹטֶנְבּוּרְג דְּאֵין לְטַלִּית זוֹ תַּקָּנַת עֵין שָׁם. וְעַיֵּן בְּהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א׳ סִימָן קס״ח חֵלֶק ב׳ סִימָן קט״ו. יֵרָא שִׁמְּים יִלְבַּשׁ טַלִּית כֻּלּוֹ שֶׁל צֶמֶר. וּלְרָצַת הַמְּקִילִין לַעֲשׂוֹת טַלִּית שֶׁל מֶשִׁי, שֵׁילַ חוּטִין שֶׁל צֶמֶר וְלֹא שֶׁל מֶשִׁי. וְלֹא יִסְמֹךְ עַל זֶה, רַק יַעֲשֶׂה טַלִּית קָטָן שֶׁכֻּלּוֹ צֶמֶר מִלְּמַשָּׁה כְּדֵי לָצֵאת בּוֹ וּבְזֶה יִתְנָאֶה לְמַעְלָה, מֵגַן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ד׳. וְכֵן כָּתַב בְּסִימָן ח׳ סָעִיף קָטָן ט״ז דְּנָהֲגוּ שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ עַל טַלִּית שֶׁל מֶשִׁי, אֶלָּא מְבָרֵךְ עַל שֶׁל צֶמֶר וּמְסִירוֹ וְלוֹבֵשׁ שֶׁל מֶשִׁי, עַיֵּן שָׁם:

בֵּאוּר הַלָּכָה

א * **רְחָלִים.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ב) בְּמַה שֶׁכָּתַבְנוּ אוֹ אַיָּלִים, וְכֵן כָּתְבוּ כָּל הָאַחֲרוֹנִים, וְטָעוּת סוֹפֵר הוּא בְּבֵאוּר הַיטֵב (סק״א) בְּמַה שֶׁכָּתַב דְּצֶמֶר אַיָּלִים הוּא פָּטוּר. וּמַה שֶׁכָּתַבְתִּי עוֹד בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה דְּצֶמֶר רָחֵל בַּת עַז לֹא חָשִׁיב צֶמֶר כְּלָל וְאֵינוֹ פּוֹטֵר אֶלָּא בְּמִינוֹ, דִּין זֶה כָּתַב הַבַּיִת יוֹסֵף, וְעַיֵּן בִּבְכוֹרוֹת דַּף י״ז (ע״א) בְּדִבְרֵי חֲמוּדוֹת שָׁם (פרק ב אות ז). אָמְנָם הַמְעַיֵּן בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ״ם (פ״ב ה״א) מַשְׁמַע מִינֵּיהּ דְּמָה שֶׁאָמַר פָּסוּל לְצִיצִית הֵינוּ גַּם כֵּן לְהִכָּלַת, וּרְאִיָּה הַדִּבְרֵי חֲמוּדוֹת מַה שֶּׁכָּתַב דְּאָטוּ אִם הוּא צֶבַעַ תְּכֵלֶת מִגֶּרַע גָּרַע, יֵשׁ לְדַחוֹת בְּפְשִׁיטוּת, הֵינוּ דְּאָבֵד מִינֵּיהּ מֵעַצֶּם הַתְּכֵלֶת וְאִם כֵּן לֹא הֲוֵי אֶלָּא כְּחוּטֵי צֶמֶר לְבָן. וּבֶאֱמֶת כָּךְ מַשְׁמַע לְשׁוֹן הַגְּמָרָא דְּשֵׁם צֶמֶר עַל כָּל פָּנִים לֹא אָבַד מִינֵּיהּ. וּמַה שֶּׁהֶבִיא עוֹד (בסמדבר י״ד שם אות ס) מִמַּה שֶּׁאָמְרוּ (מנחות מ.) כָּל הַמַּשִּׁיל תְּכֵלֶת וכו׳, מֵהָתָם, דְּכִי מְשׁוּם זֶה מְכָרְחִין אָנוּ לוֹמַר בְּכָל מָקוֹם שְׁנִזְכַּר תְּכֵלֶת שֶׁהַכַּוָּנָה עַל סְתָם צִיצִית. אַף בֶּאֱמֶת נוֹכֵל לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הַבַּיִת יוֹסֵף (ד״ה כל מינין) דְּלִכְךָ אֵינוֹ פּוֹטֵר צֶמֶר זֶה אֶת שְׁאָר מִינִים, דְּגַם עַל זֶה נוֹכַל לֵאמַר הֵיקֵּשָׁא דִּגְמָרָא, מַה פִּשְׁתָּן שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה אַף צֶמֶר שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה. אַף לְפִי זֶה יְהֵיהּ יָכוֹל לִפְטֹר אֶת בֶּגֶד שֶׁל צֶמֶר רָחֵל בַּת רָחֵל, כֵּיוָן דְּגַם זֶה שֵׁם צֶמֶר עָלָיו, וְצָרִיךְ עִיּוּן. אַף לְעִנְיַן רֵאשִׁית הַגֵּז נִרְאֶה דִּבְדִאֵי פָּטוּר צֶמֶר רָחֵל בַּת עַז, לְפִי מַה דְּמַפְקִינַן בְּחֻלִּין דַּף (קל״ה) [קל״ז] (ע״א) דִּבְעִינַן שֶׁיְּהֵא רְאוּי לַעֲמֹד בּוֹ לִשְׁרָת, וּמַפְקִינַן בִּבְכוֹרוֹת (שם) דְּאֵינוֹ רְאוּי לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ תְּכֵלֶת, וְאִם כֵּן אֵינוֹ רְאוּי לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ הָאַבְנֵט. אַף אִם כֵּן קָשֶׁה לְמָּה מַקְשֶׁה שָׁם הַגְּמָרָא אֶלָּא לְרִאשִׁית הַגֵּז, וְלִית לֵיהּ הָא דְּתָנָא דִּבְרֵי יְשְׁמָעֵאל וכו׳, דְּהַהוּ קוּשְׁיָא לֹא קַאֵי שָׁם אֶלָּא עַצְּעַצִּים בַּת רָחֵל, יוֹתֵר הֲוָה לֵיהּ לְמִפְרְךְ דְּהָא אֵינוֹ רָאוּי לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ תְּכֵלֶת, וְיִפֹּל הַקּוּשְׁיָא גַּם עַל רָחֵל בַּת עַז, וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה אַף אֵין כָּאן מְקוֹמוֹ. וּבְפְשִׁיטוּת דְּהַגְּמָרָא רָצָה לְהַקְשׁוֹת אֲפִלּוּ לְמַאי דְּלֵית לֵיהּ לְהַלָּכָה. **וּבִקְרֵי מִגְּדִים** (א״א סוף סק״א) **רָאִיתִי בְּעִנְיָנוֹ דָּבָר פָּלָא, שֶׁכָּתַב בִּפְשִׁיטוּת דְּאֲפִלּוּ צֶמֶר רָחֵל בַּת רָחֵל אַף שֶׁאָבִיהָ הָיָה תַּיִשׁ, גַּם כֵּן מִקְרֵי צֶמֶר הַנִּשְׁתַּנֶּה וְלֹא חָשׁוּב צֶמֶר, אֲפִלּוּ לְמַאן דְּאִית לֵיהּ** (בכורות שם) **אֵין חוֹשְׁשִׁין לְזֶרַע הָאָב. וְלֹא אֲדַע מִנַּיִן לוֹ זֶה,** וְלִדְבָרָיו יִהְיֶה גַּם כֵּן קוּלָּא גְּדוֹלָה לְעִנְיַן כִּלְאַיִם. **וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי נִרְאֶה בְּרוּר בְּהֶפְכּוֹ,** וְאוּלַי אֵיזֶה טָעוּת סוֹפֵר יֵשׁ בִּדְבָרָיו, **וְאֵין לִסְמֹךְ עַל זֶה כְּלָל לְעִנְיַן כִּלְאַיִם.** בְּשִׁגּוּם שֶׁדַּעַת הַגְּרִ״א זַ״ל בְּיוֹרֶה דֵּעָה בְּסִימָן רצ״ח (סק״ו) דַּאֲפִלּוּ צֶמֶר רָחֵל בַּת עַז חָשִׁיב גַּם כֵּן צֶמֶר, אַף שְׁאֵין לוֹקִין עָלָיו, עַיֵּן שָׁם. אִם טָרַף צֶמֶר בְּשְׂאָר מִינִין, עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה. וְעַיֵּן בְּקִרְי מִגְּדִים (א״א סק״א) שֶׁהִתְעוֹרֵר עַל דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״א), דְּמַה שֶׁמַּשְׁמַע מִדִּבְרָיו בְּפְשִׁיטוּת דְּלְעוֹלָם אָזְלִינַן בָּתַר רוּבָּא בְּטָרַף שְׁנֵי מִינִין, דְּאִם אֵינוֹ, דְּאִם טָרַף שְׁנֵי מִינִין שֶׁאֵין דּוֹמִין בְּשִׁמְנָן כְּלָל, כְּגוֹן צֶמֶר עִם מֶשִׁי, וְהוּא הַדִּין צֶמֶר גְּמָלִים עִם פִּשְׁתָּן וּכְהָאי גַּוְנָא, דְּבָר זֶה בְּמֻחְלָטֹת שְׁנוּי אִם אָזְלִינַן בְּיֵה בָּתַר רֻבָּא. וּבֶאֱמֶת הַמְעַיֵּן בְּטוּר שֻׁלְחָן עָרוּךְ יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רצ״ט (ס״א) יִרְאֶה לְהַרְיָא דְּהַדִּין עִם הַמָּגֵן אַבְרָהָם, שֶׁזֶּה לְשׁוֹנוֹ שָׁם: מִי שֶׁנִּתְעָרֵב לוֹ צֶמֶר וּפִשְׁתִּים, מֵבִיא מִן אֶחָד וּמְעָרְבוֹ עִמָּהֶן וּבָטֵל הָאֶחָד מֵהֶם. וְהֵבִיא שָׁם הַבַּיִת יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש הלכך) דְּדִין זֶה נוֹבֵעַ הוּא מֵהַיְרוּשַׁלְמִי (כלאים פ״ט ה״א), דְּאִיתָא שָׁם, צֶמֶר וּפִשְׁתִּים שֶׁטָּרְפָן אָסוּר, כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה, מֵבִיא לִיטְרָא וְעוֹד צֶמֶר גְּמָלִים וּמְבַטְּלָן. הֲרֵי דִּלְפֵי פְּרוּשָׁם, הַכַּוָּנָה בְּהַיְרוּשַׁלְמִי הַלִּיטְרָא וְעוֹד הוּא לְבַטֵּל אוֹ הַצֶּמֶר אוֹ הַפִּשְׁתָּן, כָּל מִי שֶׁהוּא קָטָן בְּשִׁעוּרוֹ, וְאִם כֵּן מַשְׁמַע בְּבֵרוּר דַּאֲפִלּוּ הָיָה הַצֶּמֶר שְׁתֵּי לִיטְרוֹת וְהַפִּשְׁתָּן לִיטְרָא אַחַת וְהַצֶּמֶר גְּמָלִים רַק לִיטְרָא וְעוֹד, גַּם כֵּן מָתַר, וּלְדִבְרֵי הַפְּרִי מְגַדִּים הַנַּ״ל הֲלֹא לֹא יוּכַל לְבַטֵּל הַצֶּמֶר גְּמָלִים בְּשׁוּם אֹפֶן כֵּיוָן שְׁאֵין שָׁוִין בְּשִׁמְנָן, אִם לֹא שֶׁיִּתְרַבֶּה הַצֶּמֶר גְּמָלִים עַל הַצֶּמֶר דְּזַקָא. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּצַעַר ה׳ בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רצ״ט בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר (ס״א) שֶׁהֵבִיא גַּם כֵּן בְּשֵׁם הַמַּשְׁבֵּ״ץ (ח״ב סי׳ ד) כְּדִבְרֵי:

* **אֲפִלּוּ מִדְּרַבָּנָן.** וְאִם לָקַח טַלִּית צֶמֶר שֶׁאֵין בּוֹ שְׁעוּר חִיּוּב, וְתָפַר לוֹ חֲתִיכָה מִשְּׂאָר מִינִין לְהַשְׁלִים שְׁעוּרוֹ, **פָּטוּר מִן הַתּוֹרָה לְהִמְחַבֵּר,** דְּדָבָר הַנִּכָּר לֹא שְׁיָךְ בְּיֵהּ בִּטּוּל בְּרֹב, **אֲבָל אִם יֵשׁ בּוֹ כְּשִׁעוּר, חַיָּב מִן הַתּוֹרָה. וְאִם יֵשׁ בּוֹ שְׁעוּר חִיּוּב מִן הַתּוֹרָה וְרֹב הַטַּלִּית מִשְּׂאָר מִינִים, לְכְאוֹרָה אַף לְהִמְחַבֵּר חַיָּב מִן הַתּוֹרָה,** דְּדָבָר הַנִּכָּר לֹא שְׁיָךְ בְּיֵהּ בִּטּוּל בְּרֹב. **אֲבָל מִדִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם** סִימָן י׳ סָעִיף קָטָן ה׳ **מַשְׁמַע דְּבְתַר עִקַּר הַבֶּגֶד אָזְלִינַן,** כָּל זֶה בְּפְרִי מְגַדִּים (א״א סק״ד). **וְטַלִּיתִים**

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) **אֶלָּא** וכו׳. כְּדָתָנֵי דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל (מנחות לט:) דִּילְפִינַן מְנֶגָּעִים דְּפָרַט בַּיהּ הַכָּתוּב (ויקרא יג מז) צֶמֶר וּפִשְׁתִּים, אַף כָּל מָקוֹם דְּכְתִיב בַּיהּ ׳בֶּגֶד׳ הַכַּוָּנָה מִצֶּמֶר וּפִשְׁתִּים: **(ב) רְחָלִים.** אוֹ אַיָּלִים (ו) וְכֵרִים. אֲבָל שְׁאָר כָּל הַמִּינִים, כְּגוֹן צֶמֶר גְּמָלִים וְנוֹצָה שֶׁל עִזִּים וְהַשְּׂעִירִים וְצֶמֶר אַרְנָבִים, וְכֵן (ג) קָנָבּוֹס וְכָל כֹּהֲאֵי גַּוְנָא, אֵינָן בִּכְלָל צֶמֶר וּפִשְׁתִּים וְאֵינָם חַיָּבִים בְּצִיצִית רַק מִדְּרַבָּנָן. וְצֶמֶר רָחֵל בַּת עַז, כָּתַב בֵּית יוֹסֵף (ד״ה כל מינין) דְּצֶמְרָהּ גַּם כֵּן לֹא חָשִׁיב צֶמֶר וְלֹא הֲוֵי אֶלָּא כִּשְׁאָר מִינִים. וּמִמַּיְלָא (ג) הוּא הַדִּין דִּכְכָל אֲלוּ אִם עָשָׂה מֵהֶן צִיצִית, כָּל אֶחָד מֵהֶן אֵינוֹ פּוֹטֵר אֶלָּא בְּמִינוֹ. צֶמֶר רְחָלִים אוֹ פִּשְׁתָּן שֶׁטָּרְפָן בִּשְׁאָר מִינִין (ד) אֲזַלִינַן בָּתַר רֻבָּא, אִם הָרֹב הוּא מִצֶּמֶר וּפִשְׁתִּים חַיָּב מִן הַתּוֹרָה, וְאִם לָאו מִדְּרַבָּנָן. וְדַוְקָא אִם טָרְפָן וְטָוָן וְעָשָׂה מֵהֶן בֶּגֶד, אֲבָל (ה) אִם הִשְׁתִּי מִצֶּמֶר אוֹ מִפִּשְׁתִּים וְהָעֲרַב מִשְּׂאָר מִינִין, אוֹ אֵיפְכָא, אֵין חַיָּב לְרָעָה זוֹ רַק מִדְּרַבָּנָן אֲפִלּוּ אִם רֻבּוֹ מִצֶּמֶר וּפִשְׁתִּים, דְּשְׁתִי אוֹ עֵרֶב לְחוּד לֹא חָשִׁיב בֶּגֶד. וּלְעִנְיַן אֵיזֶה צִיצִית לַעֲשׂוֹת בּוֹ, עַיֵּן לְקַמָּן בְּסָעִיף קָטָן י״ג, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה: **(ג) אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן.** אַף דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל מִצְוָה שֶׁהִיא מִדְּרַבָּנָן גַּם כֵּן, מִכָּל מָקוֹם נַפְקָא מִנַּהּ לְעִנְיַן כַּמָּה דְּבָרִים, א׳. דְּיוֹתֵר רָאוּי לַעֲשׂוֹת בֶּגֶד שֶׁהוּא יוֹצֵא בּוֹ מִן הַתּוֹרָה. ב׳. אִם נִתְעָרֵב לוֹ צִיצִית טָווּיִין לִשְׁמָן וְאֵין לוֹ צִיצִית אֲחֵרִים, אוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ סָפֵק עַל הַבֶּגֶד אִם הוּא חַיָּב בְּצִיצִית, דְּאִם הוּא מִדְּרַבָּנָן סָפֵק דְּרַבָּנָן לְקֻלָּא. ג׳. אִם הוּא יוֹשֵׁב בְּצִפּוּי וְנִפְסַק אֶחָד מִצִּיצִיּוֹתָיו בְּחֹל, דְּאִם הוּא מִדְּרַבָּנָן, יֵשׁ לוֹמַר כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת דּוֹחֶה דִּרְבָּנָן וְאֵינוֹ מְחַיֵּב תַּכְרִיךְ לְפִשְׁט טַלִּיתוֹ, עַיֵּן בְּסִימָן י״ג (ס״ג). וְעוֹד נַפְקָא מִינַּהּ הַרְבֵּה, עַיֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים (משז״ז סק״ב): **(ד)** וְיֵשׁ **אוֹמְרִים דְּכֻלְּהוּ** וכו׳. פּוֹסְקִים (ו) כְּרָבָא (מנחות לט:), דְּרָבָא רָמֵי, כְּתִיב (במדבר טו לח) ׳עַל צִיצִית הַכָּנָף׳ מַשְׁמַע מִן כָּנָף, פָּרוּשׁ, אֲפִלּוּ אֵינוֹ שֶׁל צֶמֶר וּפִשְׁתִּים, מִכָּל מָקוֹם יִהְיוּ הַצִּיצִית מִמִּין הַבֶּגֶד, וּכְתִיב (דברים כב יא־יב) ׳לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו, גְּדִילִים תַּעֲשֶׂה לָךְ׳, מֵהֶם, הָא כֵּיצַד, צֶמֶר וּפִשְׁתִּים פּוֹטְרִין בֵּין בְּמִינָן וּבֵין שֶׁלֹּא בְּמִינָן, שְׁאָר מִינִין בְּמִינָן פּוֹטְרִין שֶׁלֹּא בְּמִינָן אֵין פּוֹטְרִין. וּמַכְרִיעַ רַמ״א כְּדַעָה זוֹ, שֶׁכֵּן סְבִירָא לְהוּ לְרֹב הָאַחֲרוֹנִים כְּרָבָא לִדְרֹשׁ מִן כָּנָף, וּשְׁמַע מִנַּהּ דְּכָל מִינֵי בֶּגֶד חַיָּב מִן הַתּוֹרָה בְּצִיצִית, וְיִהְיֶה מִמִּין הַבֶּגֶד: **(ה)** וְהָכִי הִלְכְתָא. וִירֵא שָׁמַיִם יַחְמִיר עַל עַצְמוֹ (ו) לָחֹשׁ לְדַעַת הָרִאשׁוֹנָה וְיַעֲשֶׂה טַלִּית שֶׁל צֶמֶר, כְּדֵי שֶׁיִּתְחַיֵּב בְּצִיצִית מִן הַתּוֹרָה לְכֻלֵּי עָלְמָא. וְנָכוֹן שֶׁיַּעֲשֶׂה (ח) בֵּין הַטַּלִּית גָּדוֹל וּבֵין הַטַּלִּית קָטָן שֶׁל צֶמֶר: **ב (ו) שֶׁל צֶמֶר** וכו׳. וְהַבַּ״ח (ס״ה) כָּתַב, כֵּיוָן דְּיֵשׁ פּוֹסְקִים הַמַּחְמִירִין בָּזֶה שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת אֲפִלּוּ צִיצִית שֶׁל צֶמֶר לִשְׁאָר מִינִין כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, כַּמְבֹאָר בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה כל מינין), עַל כֵּן לֹא יְבָרֵךְ רַק עַל טַלִּית צֶמֶר וְצִיצִית צֶמֶר. וְהָעוֹלָם נוֹהֲגִין לַעֲשׂוֹת צִיצִית שֶׁל צֶמֶר לִשְׁאָר מִינִין, וּכְסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג) גַּם כֵּן כָּתַב שֶׁיֵּשׁ לְהַקֵּל בָּזֶה, וְכֵן מַשְׁמַע

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ב) פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (ג) יוֹרֶה דֵּעָה רצ״ח (ס״א) עַיֵּן שָׁם: (ד) מְבוֹכָה בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה כל מינין): (ז) מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״א) וְאַרְצוֹת הַחַיִּים (ארץ יהודה וארצות החיים סק״א) עַיֵּן שָׁם: (ס) מָגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ד׳: (ו) ט״ז (סק״ב): (ו) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״א) (ס) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב):

עוז והדר Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

רְחֵלִים פּוֹטְרִים בְּכָל מִינֵי בְגָדִים, ג חוּץ מִשֶּׁל פִּשְׁתִּים לְצֶמֶר אוֹ שֶׁל צֶמֶר לְפִשְׁתִּים (ז) בַּזְּמַן הַזֶּה דְּלֵיכָּא תְּכֵלֶת, מִפְּנֵי שֶׁהֵם כִּלְאַיִם. הַגָּה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת צִיצִית (ג) שֶׁל פִּשְׁתִּים כְּלָל (ח) אֲפִלּוּ בִּשְׁאָר מִינִים, וְהָכִי נָהוּג (סמ"ק סימן ל"א): ג ד צִיצִית (ט) שֶׁל שְׁאָר מִינִים אֵין פּוֹטְרִים (י) אֶלָּא בְּמִינָם, (יא) כְּגוֹן מֶשִׁי (יב) לְבֶגֶד מֶשִׁי וְצֶמֶר גֶּפֶן לְצֶמֶר גֶּפֶן, אֲבָל שֶׁלֹּא בְּמִינָם (יג) אֵין פּוֹטְרִין: ד ה אִם הִטִּיל בְּטַלִּית שֶׁל שְׁאָר מִינִים קְצָת צִיצִיּוֹת מִמִּינוֹ וּקְצָת מִצֶּמֶר אוֹ פִשְׁתִּים, (יד) יֵשׁ (ג) לְהִסְתַּפֵּק בּוֹ: ה ו יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת הַצִּיצִית (טו) מִצֶּבַע הַטַּלִּית, וְהַמְדַקְדְּקִים נוֹהֲגִים כֵּן. הַגָּה: וְהָאַשְׁכְּנַזִּים אֵין נוֹהֲגִין לַעֲשׂוֹת הַצִּיצִית (ד) [ד] רַק לְבָנִים (טז) אַף בִּבְגָדִים צְבוּעִים, וְאֵין לְשַׁנּוֹת (תרומת הדשן סימן מ"ו): ו ז יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵין לַעֲשׂוֹת טַלִּית (יז) שֶׁל (ה) פִּשְׁתָּן. ח וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין הֲלָכָה כֵּן, יְרֵא שָׁמַיִם יֵצֵא אֶת כֻּלָּם וְעוֹשֶׂה טַלִּית שֶׁל צֶמֶר רְחֵלִים שֶׁהוּא חַיָּב בְּצִיצִית מִן הַתּוֹרָה בְּלִי פִקְפּוּק. הַגָּה: וּמִיהוּ אִם אִי אֶפְשָׁר רַק בְּטַלִּית שֶׁל פִּשְׁתָּן, מוּטָב שֶׁיַּעֲשֶׂה (יח) טַלִּית שֶׁל פִּשְׁתָּן (ו) [ו] (יט) וְצִיצִית שֶׁל פִּשְׁתָּן מִשֶּׁיִּתְבַּטֵּל מִמִּצְוַת צִיצִית (תשובת הרא"ש כלל ב' (סי' ח)):

בְּאֵר הַגּוֹלָה

ג בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו וציצית) בְּפֵרוּשׁ הַטּוּר וּסְמַ"ק (מצוה לא). ד שָׁם בַּגְּמָרָא. ה תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי' מד). ו רַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ב' מֵהִלְכוֹת צִיצִית (ה"ח). ז מְנָחוֹת מ' (ע"א) לְפֵרוּשׁ רַבֵּנוּ תָּם שָׁם בְּתוֹסָפוֹת (ד"ה סדין) וּסְמַ"ג (עשין כו) וּסְמַ"ק (שם) וְרַ"ן (שבת יב. ד"ה ונמצא) בְּשֵׁם הָרַזָ"ה (בהמאור שם). ח בֵּית יוֹסֵף (ד"ה אע"פ) וְהָאָגוּר (סי' ח) בְּשֵׁם הָרַב רַבֵּנוּ יְשַׁעְיָה מַהֲרִ"י מוֹלִין (שו"ת מהרי"ל החדשות סי' ה).

בְּאֵר הֵיטֵב

ב (ג) **שֶׁל פִּשְׁתִּים כְּלָל.** הַטַּעַם דְּיֵשׁ צֶמֶר שֶׁנִּרְאִין כְּעֵין מֶשִׁי, וְיָבוֹאוּ לְהָטִיל צִיצִית פִּשְׁתִּים בְּטַלִּית שֶׁל צֶמֶר שֶׁיִּסְבְּרוּ שֶׁהוּא מֶשִׁי. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב): ד (ג) **לְהִסְתַּפֵּק בּוֹ.** כִּי אֵין כָּאן מִין כָּנָף, וְגַם לֹא 'גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ' מֵהֶם אֵינָם לְגַמְרֵי. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה): ה (ד) **רַק לְבָנִים אַף בִּבְגָדִים הַצְּבוּעִים וְאֵין לְשַׁנּוֹת.** כָּךְ צָרִיךְ לוֹמַר. וְכָתַב ט"ז (סק"ח), מִכָּל מָקוֹם רָאוּי לְמְדַקְדֵּק לַעֲשׂוֹת דַּוְקָא אַרְבַּע כְּנָפוֹת אוֹ טַלִּית [קָטָן] לָבָן, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא יוֹצֵא יְדֵי הַכֹּל כְּשֶׁיַּעֲשֶׂה הַצִּיצִית לְבָנִים, עַיֵּן שָׁם: ו (ה) **פִּשְׁתִּים.** דְּאָז יִהְיֶה מֻכְרָח לַעֲשׂוֹת צִיצִית שֶׁל פִּשְׁתָּן, וְיֵשׁ לִגְזֹר שֶׁמָּא יַעֲשֶׂה גַּם כֵּן צֶמֶר: (ו) **וְצִיצִית שֶׁל פִּשְׁתָּן.** וִיבָרֵךְ עָלָיו, כֵּן כָּתַב בֵּית יוֹסֵף סוֹף סִימָן זֶה כְּהַסְכָּמַת הָרִי"ף (יג:) וְהָרֹא"שׁ (סי' יז) וְהָרַמְבַּ"ם (פ"ג ה"ז), עַיֵּן שָׁם. וְהַבְּאֵר הֵיטֵב אֲשֶׁר לְפָנַי כָּתַב, וְנִרְאֶה לִי דְּלֹא יְבָרֵךְ עָלָיו עַיֵּן שָׁם, וְלֹא עַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף. וְאֵין לְהַקְשׁוֹת, הָא קַיְמָא לָן בְּכַמָּה דּוּכְתֵּי דְּהֵיכָא דְּאִיכָּא סְפֵקָא דְּדִינָא סְפֵק בְּרָכוֹת לְהָקֵל. כְּבָר נִשְׁאַל עַל

שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה

ה [ד] **רַק לְבָנִים.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בְּיָם שֶׁל שְׁלֹמֹה רֵישׁ יְבָמוֹת (סי' ג) שֶׁאֵין לַעֲשׂוֹת טַלִּית גָּדוֹל מִצֶּבַע יָרֹק לִכְבוֹד יוֹם טוֹב, אֶלָּא כַּאֲשֶׁר נָהֲגוּ בְּטַלִּית לָבָן. וְאַף בְּטַלִּית קָטָן יֵשׁ מַקְפִּידִין דַּוְקָא בִּלְבָנִים. וְיֵשׁ לִנְהֹג שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת שׁוּם תְּפִירָה בְּטַלִּית רַק בְּחוּטִים לְבָנִים, וְכֵן הָעֲטָרָה שֶׁעוֹשִׂים לְמַעְלָה אֵין לַעֲשׂוֹת אֶלָּא מִדָּבָר לָבָן, עַיֵּן שָׁם: ו [ו] **וְצִיצִית שֶׁל פִּשְׁתָּן.** וּמַה שֶּׁכָּתַב [בְּאֵר הֵיטֵב בְּשֵׁם מָגֵן אַבְרָהָם] יַעֲשֶׂה כְּנָפוֹת שֶׁל עוֹר כו', כָּתַב בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ו) דְּלֹא נְהִירָא, שֶׁיָּבֹא לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּפִשְׁתָּן עַצְמוֹ בְּלֹא עוֹר, וְכֵן בְּהַגָּ"ה בַּעַל תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (בספר פלאים) כָּתַב בְּשֵׁם גָּדוֹל אֶחָד שֶׁהִקְפִּיד עַל זֶה. וְהֵבִיאָם בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ז), וְכָתַב שֶׁאֵין לַעֲשׂוֹת כֵּן אֲפִלּוּ בִּשְׁעַת הַדְּחָק:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(ז) **בַּזְּמַן הַזֶּה.** פֵּרוּשׁ, דִּבִזְמַן (ט) שֶׁהָיָה תְּכֵלֶת, שֶׁהָיָה צָרִיךְ לְהַטִּיל אַרְבַּע חוּטִין, שְׁנֵי חוּטֵי לָבָן וּשְׁנֵי חוּטֵי תְּכֵלֶת (הוּא צֶמֶר צָבוּעַ בְּדַם חִלָּזוֹן) וְהָיָה מִתְקַיֵּם עַל יְדֵי זֶה הַמִּצְוַת צִיצִית כָּרָאוּי, הִתִּירָה לָנוּ הַתּוֹרָה לְהַטִּיל הַשְּׁנַיִם שֶׁל לָבָן בֵּין מִצֶּמֶר אוֹ מִפִּשְׁתִּים, בֵּין בְּבֶגֶד צֶמֶר אוֹ בְּבֶגֶד פִּשְׁתִּים. וּלְהַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁזָּכַר רמ"א בְּסָעִיף א' דְּכָל מִינֵי בְגָדִים חַיָּבִין מִדְּאוֹרַיְתָא, אֲפִלּוּ בָּהֶם הָיָה אָז מֻתָּר לָנוּ מִן הַתּוֹרָה צִיצִית שֶׁל צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו. אֲבָל עַכְשָׁיו דְּאֵין לָנוּ תְּכֵלֶת, נִמְצָא דְּאֵין אָנוּ מְקַיְּמִין הַמִּצְוָה בִּשְׁלֵמוּתָהּ, לֹא שָׁרֵי לָן כִּלְאַיִם: (ח) **אֲפִלּוּ בִּשְׁאָר מִינִים.** הַטַּעַם (י) דְּיֵשׁ צֶמֶר שֶׁנִּרְאֶה כְּעֵין מֶשִׁי וְיָבוֹאוּ לְהַטִּיל בּוֹ צִיצִית שֶׁל פִּשְׁתָּן, שֶׁיִּסְבְּרוּ שֶׁהוּא מֶשִׁי, וְיִהְיֶה כִּלְאַיִם. וּלְפִי זֶה, (יא) בִּשְׁאָר מִינִים שֶׁאֵינָן מֶשִׁי יֵשׁ לְהַתִּיר. וְיֵשׁ עוֹד טְעָמִים אֲחֵרִים, עַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה וכתב בסמ"ק וד"ה וקשה לי) וּב"ח (ס"ד) וְט"ז (סק"ד), וּלְדִבְרֵיהֶם יֵשׁ לְהַחְמִיר גַּם בִּשְׁאָר מִינִים. וּבִשְׁעַת הַדְּחָק יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל הַמְּקִילִין, כֵּן כָּתַב בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ז). וְעַיֵּן בְּסֵפֶר מַעֲשֶׂה רַב (שם) שֶׁהַגְּרָ"א הָיָה גַּם כֵּן מִן הַמְּקִילִין בָּזֶה: ג (ט) **שֶׁל שְׁאָר וְכוּ'.** דִּין זֶה קָאֵי (יב) בֵּין לְמַאן דְּאָמַר שְׁאָר מִינִין דְּאוֹרַיְתָא, אוֹ דְּרַבָּנָן: (י) **אֶלָּא בְּמִינָם.** וְאִם הָיָה הַשְּׁתִי מִמִּין זֶה וְהָעֵרֶב מִמִּין אַחֵר, פָּשׁוּט (יג) דְּאֵין לְטַלִּית זוֹ תַּקָּנָה אֶלָּא בְּצִיצִית שֶׁל צֶמֶר דְּהוּא פּוֹטֵר בְּכָל הַבְּגָדִים, אוֹ בְּצִיצִית שֶׁל פִּשְׁתִּים (יד) בִּמְקוֹם הַדְּחָק וְכַנַּ"ל: (יא) **כְּגוֹן מֶשִׁי.** וְכָל זֶה דַּוְקָא אִם הַמֶּשִׁי הָיָה טָווּי וְשָׁזוּר לְשֵׁם צִיצִית, (טו) דִּבְלָאו הָכִי לֹא: (יב) **לְבֶגֶד מֶשִׁי.** וַאֲפִלּוּ אִם תַּחְתָּיו הָיָה תָּפוּר בְּצֶמֶר אוֹ פִשְׁתִּים אוֹ מִין אַחֵר, אָזְלִינַן בָּתַר עֶלְיוֹן דְּהוּא עִקַּר הַבֶּגֶד, וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן י' בְּמָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ה': (יג) **אֵין פּוֹטְרִין.** וְטַלִּית שֶׁהַשְּׁתִי הוּא מִמִּינוֹ וְהָעֵרֶב הוּא מִצֶּמֶר, אוֹ לְהֶפֶךְ, [א] יַטִּיל בּוֹ צִיצִית (טז) שֶׁל צֶמֶר דַּוְקָא דְּהוּא פּוֹטֵר בְּכָל הַמִּינִים, וְלֹא מִשְּׁאָר מִינִים אֲפִלּוּ אִם רֻבּוֹ הָיָה מִשְּׁאָר מִינִים, דִּשְׁתִי אוֹ עֵרֶב לְחוּד לֹא חָשִׁיב בֶּגֶד, וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף קָטָן (א') [ב']. וַאֲפִלּוּ אִם לֹא מֻנְכָּר חוּטֵי הַצֶּמֶר בִּפְנֵי עַצְמוֹ, כְּגוֹן שֶׁעֵרֵב מֵחוּטֵי הַצֶּמֶר מְעַט בַּשְּׁתִי וּבָעֵרֶב וְלֹא נִכָּר מְקוֹמוֹ אַיֵּה, אֲפִלּוּ הָכִי (יז) נִרְאֶה דְּטוֹב יוֹתֵר לַעֲשׂוֹת צִיצִית מֵחוּטֵי צֶמֶר, כִּי יֵשׁ אוֹמְרִים דְּחוּטִין חֲשִׁיבֵי וְלֹא בָּטְלֵי. וְטוֹב יוֹתֵר (יח) שֶׁיַּעֲשֶׂה הַטַּלִּית כֻּלּוֹ שֶׁל צֶמֶר בְּלִי תַּעֲרוֹבוֹת כְּלָל שֶׁל שְׁאָר מִינִים, וּבָזֶה יִתְנָאֶה לְמַעְלָה. וְטַלִּית שֶׁהוּא מְעֹרָב בְּצֶמֶר גֶּפֶן וּפִשְׁתִּים אֵין לְטַלִּית זוֹ תַּקָּנָה, אִם לֹא בִּשְׁעַת הַדְּחָק יַעֲשֶׂה בּוֹ צִיצִית שֶׁל פִּשְׁתָּן, וְכַנַּ"ל בְּסוֹף סָעִיף קָטָן ח': ד (יד) **יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק.** כִּי אֵין כָּאן מִין כָּנָף, וְגַם גְּדִילִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ מֵהֶם, אֵינָם לְגַמְרֵי. וְעַיֵּן בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים (המאיר לארץ ס"ק כז) שֶׁכָּתַב [ב] דְּאִם עוֹשֶׂה שְׁנֵי חוּטִים מִמִּינוֹ וּשְׁנֵי חוּטִים מִצֶּמֶר, שַׁפִּיר דָּמֵי, עַיֵּן שָׁם מִלְּתָא בְּטַעְמָא: ה (טו) **מִצֶּבַע הַטַּלִּית.** מִשּׁוּם 'זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ'. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים (יט) מִשּׁוּם דְּבָעֵינַן בָּזֶה מִמִּין הַכָּנָף: (טז) **אַף בִּבְגָדִים צְבוּעִים.** מִכָּל מָקוֹם (כ) רָאוּי לְמְדַקְדֵּק לַעֲשׂוֹת דַּוְקָא אַרְבַּע כְּנָפוֹת אוֹ טַלִּית קָטָן לָבָן, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה יוֹצֵא יְדֵי הַכֹּל כְּשֶׁיַּעֲשֶׂה הַצִּיצִית לְבָנִים. גַּם מִשּׁוּם דִּכְתִיב (דניאל ז ט) 'וּלְבוּשֵׁהּ כִּתְלַג חִוָּר'. (כא) וּמַה שֶּׁשְּׂפַת הַבֶּגֶד כְּעֵין תְּכֵלֶת בַּטַּלִּיתוֹת שֶׁלָּנוּ, בָּתַר עִקַּר הַבֶּגֶד אָזְלִינַן: ו (יז) **שֶׁל פִּשְׁתָּן.** דִּגְזָרוּ חֲזַ"ל מִשּׁוּם דְּאָז יִהְיֶה מֻכְרָח לַעֲשׂוֹת בּוֹ צִיצִית שֶׁל פִּשְׁתָּן, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא (כב) יַעֲשֶׂה בּוֹ גַּם כֵּן תְּכֵלֶת וַהֲוֵי אִסּוּר כִּלְאַיִם כְּשֶׁיִּתְכַּסֶּה בּוֹ בַּלַּיְלָה, שֶׁאָז אֵין זְמַן קִיּוּם הַמִּצְוָה. וְאַף דִּבִזְמַנֵּינוּ אֵין לָנוּ תְּכֵלֶת, סְבִירָא לְהוּ (כג) דְּמִכָּל מָקוֹם אֵין הַגְּזֵרָה בְּטֵלָה. וְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים (כד) הִתִּירוּ בָּזֶה, דִּסְבִירָא לְהוּ דְּעִקַּר הַגְּזֵרָה לֹא הָיָה רַק שֶׁלֹּא יַטִּילוּ בּוֹ תְּכֵלֶת כְּדֵי שֶׁלֹּא לָבוֹא לִידֵי כִּלְאַיִם, אֲבָל לֹא עַל חוּטֵי הַפִּשְׁתִּים, וְגַם דִּבִזְמַנֵּינוּ דְּלֵיכָּא תְּכֵלֶת (כה) לֹא שַׁיָּךְ כְּלָל הַךְ גְּזֵרָה. וּמִשּׁוּם הָכִי כָּתַב רמ"א בְּהַגָּ"ה דְּאִם אִי אֶפְשָׁר בְּעִנְיָן אַחֵר יֵשׁ לִסְמֹךְ עֲלֵיהֶם: (יח) **טַלִּית שֶׁל פִּשְׁתָּן.** וְכָל שֶׁכֵּן דְּמֻתָּר לַעֲשׂוֹת (כו) טַלִּית שֶׁל שְׁאָר מִינִים וְצִיצִית שֶׁל פִּשְׁתָּן כְּשֶׁאֵין לוֹ צִיצִית אֲחֵרִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבַּטֵּל הַמִּצְוָה: (יט) **וְצִיצִית שֶׁל פִּשְׁתָּן.** וְיוּכַל לִסְמֹךְ עַל הַמַּתִּירִים (כז) גַּם לְעִנְיַן בְּרָכָה. וּפָשׁוּט דְּאִם יֵשׁ לוֹ טַלִּית גָּדוֹל שֶׁל צֶמֶר יְבָרֵךְ עָלָיו וִיכַוֵּן לִפְטֹר אֶת

בֵּאוּר הֲלָכָה

הָאֲרוּגִים מִצֶּמֶר וּמִשְּׁאָר מִינִים, בְּעִרְבּוּב חוּטִין שֶׁל צֶמֶר וְשֶׁל שְׁאָר מִינִים בֵּין בִּשְׁתִי וּבֵין בְּעֵרֶב, מַסִּיק בְּסֵפֶר אַרְצוֹת הַחַיִּים (ארץ יהודה סק"א) דְּאָזְלִינַן בָּזֶה בָּתַר רֹב, אִם הָרֹב חוּטִין הוּא מִצֶּמֶר חַיָּב מִן הַתּוֹרָה אַף לְהַמְחַבֵּר, וְאִם לָאו חַיָּב מִדְּרַבָּנָן [וְאַף

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ב (ט) ט"ז (סק"ג): (י) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב): (יא) כֵּן מַשְׁמַע בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה וכתב בסמ"ק וד"ה וקשה לי) לְדַעַת מַהֲרִ"י אַבּוּהַב, וּבִפְרִי מְגָדִים (א"א סק"ב) רוֹצֶה לְהַחְמִיר בָּזֶה אֲפִלּוּ לְפִי דַּעַת מַהֲרִ"י אַבּוּהַב: ג (יב) גְּמָרָא שָׁם (מנחות לט:): (יג) נִלְמַד מִמָּגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ד': (יד) וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן ח' עַיֵּן שָׁם: (טו) תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי' מד): (טז) עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד), וְהָאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ג) מֵקֵל בָּזֶה לְכַתְּחִלָּה: (יז) עַיֵּן בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים בְּסִימָן זֶה (ארץ יהודה סק"א): (יח) מָגֵן אַבְרָהָם (שם): ה (יט) פְּרִי מְגָדִים (מש"ז סק"ז): (כ) ט"ז (סק"ח): (כא) פְּרִי מְגָדִים (א"א סק"ו): ו (כב) בִּמְנָחוֹת דַּף מ' (ע"א) לְפֵרוּשׁ רַבֵּנוּ תָּם עַיֵּן שָׁם בַּתּוֹסָפוֹת (ד"ה סדין): (כג) עוֹלַת תָּמִיד (סק"ז): (כד) רַשִׁ"י (מנחות שם) וְהָרִי"ף (יג:) שָׁם עַיֵּן שָׁם: (כה) הָרֹא"שׁ (סי' יז): (כו) עוֹלַת תָּמִיד (סק"ג) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ז): (כז) בְּאֵר הֵיטֵב (סק"ו) וְהָאַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארץ ס"ו), וּבְבֵאוּר הַגְּרָ"א כָּתַב דְּהָעִקָּר כְּדַעַת רַבֵּנוּ תָּם דְּאָסוּר לַעֲשׂוֹת גַּם צִיצִית שֶׁל פִּשְׁתָּן, וְצָרִיךְ עִיּוּן דְּהַחַיֵּי אָדָם (כלל יא סי"ב) כָּתַב דְּנִתְפַּשֵּׁט טַלִּית שֶׁל פִּשְׁתָּן וְצִיצִית שֶׁל פִּשְׁתָּן עַל פִּי הַגְּרָ"א זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה:

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו"ע הרב (שם) כתב שלשיטת מהר"ם שציצית של צמר אינו פוטר בגדים משאר מינים אלא רק צמר ופשתים יחד אין תקנה לבגד זה, ולכן ירא שמים לא ילבש בגד זה, וכן בטרף חוטי צמר עם שאר מינים ועשה מהם חוטים והיה מחצה צמר ומחצה משאר מינים גם אין תקנה לבגד זה לשיטת מהר"ם וירא שמים לא ילבש טלית כזו. **ב]** ובשו"ע הרב (ס"ז) כתב להסתפק בזה, כהשו"ע.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת צִיצִית סִימָן י

י דִּינֵי כַּנְפוֹת הַטַּלִּית. וּבוֹ י״ב סְעִיפִים:

א מִנְחוֹת מ״ג (ע״ב).
ב הַרְמַב״ם בְּפֶרֶק ג׳ מֵהִלְכוֹת צִיצִית (ה״ג).
ג מִנְחוֹת ל״ז (ע״ב).
ד שָׁם. ה שָׁם (מ״ז) [מ׳] (ע״ב) בְּרָכָא.
ו שָׁם.

א א טַלִּית (א) שֶׁאֵין לָהּ אַרְבַּע כְּנָפוֹת (ב) פְּטוּרָה. יֵשׁ לָהּ יוֹתֵר מֵאַרְבַּע (ג) [א] (ג) חַיֶּבֶת, וְעוֹשֶׂה לָהּ אַרְבַּע צִיצִיּוֹת (ד) בְּאַרְבַּע כְּנָפֶיהָ (ה) ב הַמְּרֻחָקוֹת זוֹ מִזּוֹ יוֹתֵר: **ב** * גיֵּשׁ לָהּ אַרְבַּע וְחָסֵךְ (ו) * אֶחָד בָּאַלְכְּסוֹן (ז) וַעֲשָׂאוֹ שְׁנַיִם, הֲרֵי נַעֲשֵׂית (ז) בְּעֻלַּת חָמֵשׁ וְחַיֶּבֶת: **ג** דכָּפֶל קְרָנוֹת טַלִּיתוֹ וְקִשְׁרָם אוֹ תְּפָרָם וְדוֹמֶה כְּאִלּוּ קְצָעָן * וְאֵין לָהּ כְּנָפוֹת, אַף עַל פִּי כֵן (ג) (ח) * לֹא נִפְטְרָה: **ד** הטַלִּית (ט) שֶׁל בֶּגֶד (י) וּכְנָפֶיהָ שֶׁל עוֹר חַיָּבֶת. הָיָה שֶׁל עוֹר (יא) וּכְנָפֶיהָ שֶׁל בֶּגֶד (ז) פְּטוּרָה: **ה** יהָיוּ לָהּ (יב) שָׁלֹשׁ כְּנָפוֹת וְעָשָׂה בָּהֶם (ה) (יג) שָׁלֹשׁ צִיצִיּוֹת וְשׁוּב עָשָׂה לָהּ כָּנָף רְבִיעִי וְעָשָׂה גַּם בּוֹ צִיצִית, פְּסוּלָה (יד) מִשּׁוּם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] **חַיֶּבֶת.** עַיֵּן בְּאֹר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּיד אֶפְרַיִם מַה שֶּׁכָּתַב בְּפֵרוּשׁ דִּבְרֵי הַשּׁ״ז (סק״א) בְּעִנְיָן זֶה:

בְּאֹר הַיטֵב

זֶה בִּתְשׁוּבַת שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק א׳ סִימָן א׳ וּבַהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב׳ סִימָן קט״ז, עַיֵּן שָׁם. וְהַשִּׁיב הַשְּׁבוּת יַעֲקֹב דְּלָךְ פָּסַק הַבַּיִת יוֹסֵף כֵּאן דְּיִכְרֵךְ עָלָיו, לְפִי שְׁשָׁלְשָׁה עַמּוּדֵי הוֹרָאָה הֵרִי״ף וְהָרַמְבַּ״ם, שֶׁהַבַּיִת יוֹסֵף נִשְׁעָן עֲלֵיהֶם בְּכָל הוֹרָאוֹתָו, סְבָרֵי הֵכִי, עַיֵּן שָׁם. וְהַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק״ח) כָּתַב, וְנִרְאֶה לִי דְּיַעֲשֶׂה כְּנָפוֹת שֶׁל עוֹר וְיַטִּיל בּוֹ צִיצִית צֶמֶר, עַיֵּן שָׁם:

א (ב) **חַיֶּבֶת.** יֵשׁ פּוֹטְרִין, לָכֵן אֵין לַעֲשׂוֹת בַּת חָמֵשׁ, בַּ״ח (ס״א). וּבְכַרְכּוֹת הַזֹּבֵחַ פֶּרֶק ב׳ דַּזְכָיִם (י״ח) נוֹטָה גַּם כֵּן לְדַעַת זֶה, מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״א). וְעוֹלַת תָּמִיד (סק״א) חוֹלֵק עַל הַב״ח:

ב (ג) **וַעֲשָׂאוֹ שְׁנַיִם.** וְהוּא הַדִּין אִם הָיָה לָהּ תְּחִלָּה שֵׁשׁ וְחָסַךְ אֶחָד לִשְׁנַיִם נַעֲשֵׂית בְּעֻלַּת אַרְבַּע, ט״ז (סק״ב). וְהוּא הַדִּין אִם חָסַךְ שְׁנַיִם נַעֲשֵׂית בְּעֻלַּת שֵׁשׁ. בַּ״ח:

ג (ג) **לֹא נִפְטְרָה.** דִּסוּפָהּ לַחֲזֹר לְמַעְלָה: **ד** (ז) **פְּטוּרָה.** דְּאִוְּלִינַן בְּתַר רֹב בֶּגֶד. וְאִם הַטַּלִּית שֶׁל בֶּגֶד וּשְׁתֵּי תַּחְתִּיו חַיָּב, וְהוּא הַדִּין אִפְכָּא פָּטוּר, שְׁתֵּי תַּחְתִּיו טָפֵל לְעִקַּר הַבֶּגֶד. מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״ח): **ה** (ה) **שָׁלֹשׁ צִיצִיּוֹת.** לְאו דַּוְקָא שֶׁעָשָׂה שֵׁשׁ צִיצִיּוֹת בִּכְפוּל קֹדֶם שֶׁנַּעֲשֵׂית בַּת אַרְבַּע, אֶלָּא אֲפִלּוּ לֹא קָשַׁר אֶלָּא קֶשֶׁר אֶחָד וְאַחַר כָּךְ הִשְׁלִים הָאַרְבַּע כְּנָפוֹת, נַמִּי פָּסוּל, וְצָרִיךְ לְהַתִּיר הַקֶּשֶׁר אוֹ הַצִּיצִית שֶׁנַּעֲשֵׂית בִּכְפוּל, קֹדֶם שֶׁיַּעֲשֶׂה שְׁאָר הַצִּיצִיּוֹת. וְאִם הִשְׁלִים הַטַּלִּית וְצִיצִית קֹדֶם שֶׁהִתִּיר הַקֶּשֶׁר אוֹ הַצִּיצִית שֶׁנַּעֲשֵׂית

בְּאוּר הֲלָכָה

עַל פִּי כֵן נִרְאֶה דְּטוֹב יוֹתֵר לַעֲשׂוֹת בּוֹ צִיצִית שֶׁל צֶמֶר]. וְכֵן מִשְׁמַע בְּסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג) דְּדַוְקָא לְעִנְיַן שְׁתֵּי וְעֵרֶב לֹא אִזְלִינַן בָּתַר רוּבָּא, דְּשָׁתֵי אוֹ עֵרֶב לְחוּד לֹא חֲשִׁיב בֶּגֶד, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה. וְאִם הוּא מֵעֵרֶב מִפְּשָׁתָן וּמִשְּׁאָר מִינִים, נִשְׁאַר שָׁם בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים וּבְאֵלִיָּה רַבָּה בְּצָרִיךְ עִיּוּן אֵיזֶה צִיצִית עוֹשִׂין בּוֹ:

ב * יֵשׁ לָהּ אַרְבַּע וְחָסַךְ וְכוּ'. וְהוּא הַדִּין אִם עָשָׂה מִשֶּׁלֹשׁ קְרָנוֹת אַרְבַּע בְּאֹפֶן זֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַדְּרָכֵי מֹשֶׁה (אות א). וְעַיֵּן בְּמַרְדְּכַי הַנִּדְפָּס עִם הַגָּהוֹת הָרַמ״א (הלכות קטנות סי׳ תתקמב) שֶׁכָּתַב דְּלִכְאוֹרָה נִרְאֶה שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה עַל כָּל פִּנִּים הֶפְסֵק בֵּין שְׁתֵּי הַקְּרָנוֹת שֶׁלֹּשׁ אֶצְבָּעוֹת:

* אֶחָד בָּאַלְכְּסוֹן וְכוּ'. וְהוּא הַדִּין אִם חָתַךְ בְּאֶחָד מִן הַקְּרָנוֹת חֲתִיכָה קְצִינָ ד׳ וְנִרְאֶה עַל יְדֵי זֶה כִּשְׁנֵי קְרָנַיִם, כֵּן מַשְׁמַע מֵרַ״שׁ מִנְחוֹת ל״ז צְמוּד ב׳ דִּבּוּר הַמַּתְחִיל דְּבְצִיצִית, עַיֵּן שָׁם:

ג * וְאֵין לָהּ כְּנָפוֹת וְכוּ'. עַיֵּן בְּאֹרְחוֹת חַיִּים (לב הארח ס״ג, המאיר לארח ס״ק יב) שִׁמְּתַפֵּק בְּאִם הָיָה הַבֶּגֶד עָגֹל וְכָפַל מִקְצָת מִשְּׁתֵּי עֵלְיוֹ וְתִפְרוֹ עַד שֶׁנַּעֲשָׂה מְרֻבָּע, אִם אָמְרִינַן דְּלֹא מְהַנְּיָא הַתְּפִירָה גַּם לְהַקֵּל. וּמַפִּיק דְּחִלְיָא דְּבָר זֶה בְּפִלּוּגְתָּא, עַל כֵּן יֵשׁ לוֹ צִיצִית וְלֹא יְבָרֵךְ. וְעַיֵּן לְקַמָּן (ד״ה לא נפטרה) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בָּזֶה:

* לֹא נִפְטְרָה. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּאֹם עָשָׂה הַכָּנָף גַּם עַתָּה מְרֻבָּע, יֵשׁ דֵּעוֹת

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

זֶה. וּבְמַגֵּן אַבְרָהָם (סק״ח) כָּתַב, וְנִרְאֶה לִי דְּיַעֲשֶׂה בּוֹ כְּנָפוֹת שֶׁל עוֹר וְיַטִּיל בּוֹ צִיצִית צֶמֶר, (כמ) [א]וְהָאַחֲרוֹנִים מְפָקְפְּקִים בָּזֶה:

א (א) **שֶׁאֵין לָהּ וְכוּ'.** בֵּין בִּתְחִלַּת עֲשִׂיָּתוֹ (ב) וּבֵין שֶׁחָתַךְ אַחַר כָּךְ כָּנָף אֶחָד וְעָשָׂהוּ עָגֹל: **(ב) פְּטוּרָה.** מְבֹאָר בַּהֲקָרָא דִּכְתִיב ׳עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתְךָ׳ וְדַרְשִׁינַן בְּסִפְרֵי ׳אַרְבַּע׳ וְלֹא שָׁלֹשׁ. וְיוֹתֵר מֵאַרְבַּע מְרַבִּינַן מֵ׳אֲשֶׁר תְּכַסֶּה׳. וְאִיפְּכָא לֹא נוֹכַל לוֹמַר, שֶׁבְּכָלַל חָמֵשׁ אַרְבַּע וְאֵין בִּכְלַל שָׁלֹשׁ אַרְבַּע. וְלָאו דַּוְקָא בַּעֻלַּת חָמֵשׁ, (ג) הוּא הַדִּין בַּעֻלַּת שֵׁשׁ וָשֶׁבַע: (ג) **חַיֶּבֶת.** וְיֵשׁ פּוֹטְרִין. לָכֵן (ג) אֵין לַעֲשׂוֹת בַּת חָמֵשׁ לְכַתְּחִלָּה. וְכָתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״א) דְּלְדַעַת הַפּוֹטְרִין, אוֹתָן טַלִּיתוֹת קְטַנִּים שֶׁלָּנוּ שֶׁיֵּשׁ בֵּית הַצַּוָּאר, מִכָּל מָקוֹם רֹב סְתוּם. וּמִיהוּ אִם אֵרַע שֶׁרֹּב פְּתוּחַ, יַעֲשֶׂה בְּקֶלֶנְע״ר שֶׁעוֹשִׂים הַחַיָּטִים קְצָת עָגֹל: **(ד) בָּאַרְבַּע.** וְאִם עָשָׂה חָמֵשׁ (ד) עוֹבֵר מִשּׁוּם בַּל תּוֹסִיף. וְאִם חָתַךְ (ה) אַחַת מֵהֶם כְּשֵׁרָה, אַף שֶׁיִּשְׁאֲרוּ הָאַרְבַּע כְּנָפוֹת הַמְּרֻחָקוֹת בְּצִיצִית, וּכְדִלְקַמָּה: **(ה) הַמְּרֻחָקוֹת יוֹתֵר.** דְּמִסְתַּבֵּר שֶׁיֵּשׁ לַעֲשׂוֹת (ו) בְּאוֹתָם שֶׁהֵם נְכָרִים בְּיוֹתֵר מִן הַשְּׁאָר. (ז) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְתָא. וְיֵשׁ לְהַהְמִיר אִם אָפְשָׁר, אֲבָל אִם כְּבָר נַעֲשָׂה בַּכָּנָף הַקָּרוֹב וְאִי אֶפְשָׁר לְתַקֵּן כְּגוֹן שֶׁהִגִּיעַ זְמַן תְּפִלָּה, (ח) יָכוֹל לִסְמֹךְ עַל הַמְּקִלִּין וּלְבָרֵךְ: **ב** (ו) **אֶחָד בָּאַלְכְּסוֹן.** הוּא הַדִּין אִם חָתַךְ שְׁתֵּי כְּנָפוֹת בָּאַלְכְּסוֹן (ט) נַעֲשֵׂית בַּעֻלַּת שֵׁשׁ: (ז) **בַּעֻלַּת חָמֵשׁ.** וְכֵן אִם הָיָה לָהּ תְּחִלָּה שֵׁשׁ וְחָסַךְ כָּנָף אַחַת לִשְׁנַיִם, (י) נַעֲשֵׂית בַּעֻלַּת אַרְבַּע וְחֲמִשָּׁה נִשְׁאֲרוּ בְּצִיצִית. (יא) נַעֲשֵׂית עַל יְדֵי זֶה נִרְאֶה אוֹתוֹ הַמָּקוֹם כִּשְׁנֵי קְרָנַיִם, אֲבָל אִם לֹא חָתַךְ כְּלוּם רַק פִּגְּמָה בְּסַכִּין קָרַע בְּהֶקֵּרֶן עַד שֶׁנִּתְחַלֵּק אוֹתוֹ הַמָּקוֹם לִשְׁנַיִם, לֹא נַעֲשֵׂית עַל יְדֵי זֶה בַּת אַרְבַּע עַד שֶׁיִּהְיֶה רֹב פְּתוּחַ, וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ז׳: **ג** (ח) **לֹא נִפְטְרָה.** דְּאִי לֹא מִבָּעֵי לֵיהּ הַכְנָסַיִם, לְפִסֵּק וְלִשְׁדֵּיהּ, אֶלָּא דַּאֲפִילּוּ לְהַתִּיר אֶת הַתְּפִירָה, הִלְכָּךְ נָחְשַׁב כְּאִלּוּ כְּבָר הַתִּיר הַתְּפִירוֹת וְחַיֶּבֶת בְּצִיצִית, וּמִטַּעַם זֶה יוּכַל לְהַטִּיל עַתָּה הַצִּיצִית בַּכָּפֶל (יב) אַף לְמַטָּה מִקֶּשֶׁר אֲגוּדָל, אִם כְּשֶׁיִּתְפַּשֵּׁט יִהְיֶה לְמַעְלָה מִקֶּשֶׁר אֲגוּדָל. וְכָל זֶה כְּשֶׁכָּפְלוֹ וּתְפָרוֹ בְּעֻגּוּל, אֲבָל אִם כָּפַל וְתָפַר בְּרִבּוּעַ, כֵּיוָן שֶׁגַּם עַתָּה יֵשׁ כָּנָף, דַּעַת הַלְּבוּשׁ וְהַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק״ד) [ב]דְּרַשַּׁאי לְהַטִּיל שָׁם הַצִּיצִית בַּכָּפֶל אַף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹתֵר מִשָּׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת מִשְּׁפַת הָעֶקֶר, כֵּיוָן דְּתִפְרָהּ שָׁרִי, וּכְמוֹ בְּסָעִיף ו׳ בְּכָפֶל הַטַּלִּית דְּמַהֲנֵי הַתְּפִירָה. (יג) וְרַבִּים חוֹלְקִין עַל זֶה וּסְבִירָא לְהוּ דְּגַם בָּזֶה לֹא מַהֲנֵי הַתְּפִירָה, וְשֶׁאנֵי הַהִיא דְּסָעִיף ו׳ דְּמֵירֵי שֶׁכָּפְלָהּ כֻּלָּהּ וְכֵן דֶּרֶךְ מַלְבּוּשׁ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה שֶׁלֹּא כָּפַל רַק מִקְצָת הַבֶּגֶד: **ד** (ט) **שֶׁל בֶּגֶד וְכוּ'.** דִּכְתִיב (דברים כב יב) ׳אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ׳, (יד) וְאֵין אָדָם מִתְכַּסֶּה אֶלָּא בְּעֵקֶר הַבֶּגֶד, הִלְכָּךְ אִזְלִינַן בַּתְרֵהּ. (טו) וַאֲפִלּוּ אִם מְקוֹם הַבֶּגֶד כֻּלּוֹ עָגֹל וְאֵין שָׁם כָּנָף רַק שְׁמִחְבָּרִין אֵלָיו כְּנָפוֹת שֶׁל עוֹר, חַיָּב, דְּכַתַּר עֵקֶר הַבֶּגֶד אִזְלִינַן: (י) **וּכְנָפֶיהָ שֶׁל עוֹר.** וְהוּא הַדִּין (טו) אִם הָיָה רֹב הַטַּלִּית בֶּגֶד וְהַשְּׁאָר עוֹר, חַיֶּבֶת: (יא) **וּכְנָפֶיהָ שֶׁל בֶּגֶד.** וְהוּא הַדִּין אִם רַק רֹב הַטַּלִּית שֶׁל עוֹר, אַף עַל גַּב (יז) שֶׁגַּם בְּמִעוּט הַבֶּגֶד יֵשׁ בּוֹ שִׁעוּר טַלִּית, פָּטוּר מִצִּיצִית, דְּכֵיוָן שֶׁעֵקֶר הַמַּלְבּוּשׁ אֵינוֹ שֶׁל בֶּגֶד לֹא קָרִינַן בֵּיהּ ׳עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם׳ (כמדבר טו לח). וְעוֹר פָּטוּר אֲפִלּוּ מִדְּרַבָּנָן, (יח) דְּאֵינוֹ כְּלַל בִּכְלַל בֶּגֶד. וְכֵן הַדִּין בְּטַלִּית שֶׁתַּחְתָּיו תָּפוּר בְּעוֹר חַיָּבֶת, וְאִם הָעֶלְיוֹן (יט) שֶׁל עוֹר פְּטוּרָה, כִּי הַתַּחְתּוֹן הוּא הַטָּפֵל לְהָעֶלְיוֹן שֶׁהוּא עֵקֶר הַבֶּגֶד: **ה** (יב) **שָׁלֹשׁ כְּנָפוֹת.** אֲפִלּוּ אִם מִתְּחִלָּה הָיוּ לָהּ אַרְבַּע כְּנָפוֹת עִם צִיצִית וְאַחַר כָּךְ נָחְתְּךָ כָּנָף אֶחָד וְנַעֲשָׂה עָגֹל, אַף שֶׁאוֹתוֹ הַכָּנָף תִּקֵּן אַחַר כָּךְ, מִכָּל מָקוֹם אִלּוּ הַשָּׁלֹשׁ צִיצִית מְמֵילָא נִתְבַּטְּלוּ, כִּדְמוּכָח לְקַמָּן בְּסִימָן ט״ו סָעִיף ג׳, וְצָרִיךְ לְהַתִּירָם וְלַחֲזֹר וּלְקָשְׁרָם: (יג) **שָׁלֹשׁ צִיצִיּוֹת.** לְאו דַּוְקָא שֶׁעָשָׂה שֵׁשׁ צִיצִית, שֶׁנַּעֲשׂוּ הֵרֹב בִּכְפוּל קֹדֶם שֶׁנַּעֲשֵׂית בַּת אַרְבַּע, אֶלָּא (כ) אֲפִלּוּ לֹא קָשַׁר אֶלָּא קֶשֶׁר אֶחָד עִם חֶלְיוֹתָו וְאַחַר כָּךְ הִשְׁלִים הָאַרְבַּע כְּנָפוֹת, נַמִּי פָּסוּל, וְצָרִיךְ לְהַתִּירוֹ וְלַחֲזֹר וּלְקוֹשְׁרוֹ: (יד) **מִשּׁוּם תַּעֲשֶׂה.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דִּכְתִיב (דברים שם) ׳גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ׳ עַל אַרְבַּע כְּנָפוֹת׳ וְגוֹ׳, מִשְׁמַע (כא) שֶׁיִּהְיוּ הַכְּנָפוֹת עֲשׂוּיוֹת אַרְבַּע קֹדֶם שֶׁנַּעֲשׂוּ הַצִּיצִית,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(הלכות קטנות סי׳ תתקמב) וְעַיֵּן בְּבָאוּר הֲלָכָה (ד״ה יש לה): **ג** (יכ) מוּכָח מֵאַחֲרוֹנִִים:
(יג) אַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארח ס״ג, המאיר לארח סק״א) בְּשֵׁם הֶעָרוּךְ (ערך צארר) וּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק״ד) בְּשֵׁם הַמְּרַדְכַי (ה״ק סי׳ תתקמה) וְכֵן מוּכָח בְּפֵרוּשָׁה (דרישה סק״ב) עַיֵּן שָׁם:
ד (יד) אַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארח ס״ד): **(מו)** לְבוּשׁ (ס״ד): **(מז)** מַגֵּן אַבְרָהָם (סק״ה):
(יז) מַגֵּן אַבְרָהָם (שם ופרמ״ג): **(יח)** לְבוּשׁ (שם): **(יט)** מַגֵּן אַבְרָהָם (שם): **ה** (כ) לְבוּשׁ
(ס״ה): **(כא)** כְּדִלְקַמָּיהּ (סוף סקי״ד): **(כב)** לְבוּשׁ (שם):

(מא) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ו) וּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים:
א (ט) מִלְּקַמָּן סָעִיף ג׳: **(ג)** מַגֵּן אַבְרָהָם (סק״ג) וְאַחֲרוֹנִים דְּלֹא כְּהַב״ח (ס״ב): **(ד)** בַּ״ח (ס״א): **(ז)** מַגֵּן אַבְרָהָם (סק״ב): **(ה)** ט״ז (סק״ו): **(ו)** ט״ז (סק״ב) וְהַכָּפָף מִשְׁנָה (ציצית פ״ג ה״ג) וּלְבוּשׁ (ס״א): **(ז)** אֵלִיָּה רַבָּה (סק״א) בְּשֵׁם ר״מ מִינְץ (סר׳ יג) וְלֶחֶם חֲמוּדוֹת (הלכות קטנות ציצית דברי חמודות אות ז): **(ח)** אַרְצוֹת הַחַיִּים (המאיר לארח סק״ג): **ב** (ט) מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״ג): **(י)** דְּרָכֵי מֹשֶׁה (סק״א): **(יא)** אַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארח ס״ב) וְכֵן מוּכָח בְּמִרְדְּכַי

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו״ע הרב (ס״ב) כתב כמ״א שאם ירצה יעשה כנפות של עור ויטיל בו ציצית של צמר. **ב]** וכן פסק בשו״ע הרב (ס״ו).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah